

DIDIKŲ APRANGOS DETALĖS XVII A.

METODINĖS REKOMENDACIJOS MOKYTOJUI

Virtualioje pamokoje supažindinama su Baroko epochos kultūra, dvasia, esminiais stiliaus bruožais. Tyrinėdami vaizduojamosios dailės kūrinius saugomus Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje mokiniai supažindinami su Didikų aprangos detalėmis.

Pamokos tikslas:

Naudojantis naujausiais literatūros šaltiniais ir vaizduojamosios dailės kūriniais charakterizuoti pagrindinius Vakarų Europos meno stilius, sugretinti tos pačios epochos dailės stilių su kostiumo stiliumi bei gebėti analizuoti įvairių epochų ir šalių kostiumus.

Pamokos uždavinys:

Išklausius pateiktą medžiagą mokiniai gebės tinkamai vartoti sąvokas, apibūdinti Baroko estetiką, meną, žmogaus pasaulėjautą, apibūdinti šios epochos prieštarumą.

Ugdomos kompetencijos

Pamoka skirta 11 klasės mokiniams, orientuota ugdyti pažinimo, kultūrinę, kūrybiškumo kompetencijas. Siekiama, kad mokiniai:

- orientuotąsi kultūrinėje erdvėje ir suprastų šiuolaikinės kultūros raidos tendencijas;
- bendradarbiautų, dirbtų komandoje, siektų bendrų tikslų, spręstų problemas, derintų įvairias nuomones, susitartų ir įvertintų rezultata;
- keltų problemas ir klausimus, teisingai pasirinktų ir taikytų problemų sprendimo strategijas, ieškotų pagrįstų atsakymų;
- kritiškai mąstytų ir vertintų įvairius informacijos šaltinius, alternatyvius požiūrius;
- sistemiškai, logiškai mąstytų, apibendrintų ir padarytų pagrįstas išvadas.
- laikytųsi svarbiausių komunikavimo taisyklių ir susitarimų ir suprastų juos;
- praktiškai taikytų kalbos žinias, laikytųsi kalbos normų;
- bendrautų, aiškintųsi prasmes ir jas kurtų, tikslingai naudodamiesi komunikavimo priemonėmis;
- naudotųsi verbalinėmis ir neverbalinėmis strategijomis, norėdami būti suprasti ir suprasti kitus;
- kontroliuotų savo mokymąsi – pasinaudodami grįžtamojo ryšio informacija, keltų mokymosi tikslus, organizuotų mokymosi veiklas.

Pamokos eiga:

Pamokos įžanga

Ekране rodomas Pažaislio vienuolyno vaizdas.

Barokas (it. barocco – keistas, įmantrus) – kultūros epocha ir meno kryptis, XVII a. – XVIII a. I pusėje plitusi Europoje ir Lotynų Amerikoje. Barokas pradėjo formuotis XVI a. pabaigoje Italijoje (keitė vėlyvąjį renesansą ir manierizmą). XVII a. paplito daugumoje Europos šalių. XVIII a. I pusėje baroką pakeitė rokogas (kai kurių tyrinėtojų rokogas laikomas vėlyvąja baroko faze) ir klasicizmas.

Politinės ir socialinės susiformavimo prielaidos.

Vienu reikšmingiausių politiniu-socialiniu bei kultūriniu baroko susiformavimo veiksnių buvo Katalikų bažnyčia. Baroko stiliaus atsiradimui įtaką padarė prieš Reformaciją nukreiptas bažnytinis Tridento susirinkimas. Potridentinėje Katalikų bažnyčioje buvo išsaugotas ir sustiprintas moralinis bei politinis popiežiaus autoritetas. Romos popiežiai rėmė naująjį stilių, inicijavo svarbiausius barokinius užsakymus. Kitas svarbus baroko stiliaus propaguotojas buvo Tridento susirinkimo nutarimus įgyvendinęs jėzuitų ordinas. Popiežių ir jėzuitų dėka barokas formavosi ir plito kaip katalikiškų šalių menas, kaip triumfuojančios Katalikų bažnyčios stilius.

XVII a. Europoje formavosi nacionalinės dinastinės valstybės, kurių politinė valdymo forma tapo absoliutinė monarchija. Barokas tapo oficialiu daugelio absoliutinių valdovų stiliumi. Ypač didelę įtaką visai Europai darė Prancūzijos Burbonų dinastijos karalių (Liudvikas XIII, Liudvikas XIV, Liudvikas XV) dvaras. Baroko stilius laikytas svarbia monarchų didybės ir reikšmingumo įkūnijimo priemone.

Nors XVII a. Habsburgų valdoma Ispanija nebebuvo tokia galinga, kaip XVI a., tačiau politinę įtaką ji išsaugojo ne tik Europoje, bet ir savo kolonijose Lotynų Amerikoje. Katalikiškos Ispanijos dėka baroko stilius ir kultūra buvo „eksportuojama“ į kitus žemynus.

XVII–XVIII a. Europai būdingi ilgamečiai nesutarimai. Tarpkonfesiniai (tarp katalikų ir protestantų), dinastiniai (dėl politinės hegemonijos), civilizaciniai (tarp krikščioniškosios Europos šalių ir musulmoniškos Turkijos, stačiatikiškos Rusijos) karai. Žr. daugiau: Trisdešimtmetis karas, ATR-Maskvos karas (1605-1618), Smolensko karas, ATR-Maskvos karas (1654-1667), Šiaurės karas, Septynerių metų karas. Kariniai konfliktai lėmė nestabilią socialinę, ekonominę XVII–XVIII a. Europos situaciją, nuolatinius bado, epidemijų protrūkius. Visi šie kataklizmai lėmė specifinės, skepticizmu

žemiškojo gyvenimo atžvilgiu pasižyminčios barokinės pasaulėžiūros formavimąsi.

Daugelis baroko epochos amžininkų neižvelgė priešpriešos tarp jų kurto barokinio stiliaus ir ankstesniojo renesanso. Manyta, kad tęsiama anstesnė tradicija. Kita vertus, ankstyvasis barokas formavosi kaip tam tikra reakcija į manierizmo sudėtingumą formos ir turinio prasme. Brandžiajame ir vėlyvajame baroke susidomėta ir gotikinės, rytietiškos (musulmoniškųjų kraštų, Kinijos) architektūros principais. Baroke, panašiai kaip ir renesanse, reikšmingu inspiracijų šaltiniu buvo Antika. Tačiau baroko menininkai į graikiškąjį ar romėniškąjį palikimą žvelgė laisviau. Antika nebebuvo idealizuojama taip kaip anksčiau, jos padiktuotos normos kūrybiškai keistos ir interpretuotos. Ansktyvajame Lietuvos baroko periode Romos baroko formos jungtos su vis dar gyvybingomis gotikinėmis ir renesansinėmis, Šiaurės manierizmo tradicijomis. Svarbiausiais ankstyvojo baroko architektūros užsakovais buvo jėzuitai ir Vazų dinastijos valdovai. Brandusis barokas reiškesi bažnyčių ir rūmų architektūroje. Svarbiausiais užsakovais ir mecenetais tapo politinę ir ekonominę galią turėjusių katalikiškų LDK giminių – Pacų, Sapiegų, Bžostovskių atstovai. Didžiausią įtaką darė brandžiojo Italijos baroko pavyzdžiai, kuriuos Lietuvoje propagavo čia dirbę italų meistrai. Brandžiojo baroko architektūra pasižymėjo įvairesniais kompoziciniais sprendimais, monumentaliomis formomis, ypač gausia interjero puošyba. Žymiausi pavyzdžiai – Vilniaus Šv. Petro ir Pauliaus bažnyčia (1675 m., archit. Janas Zaoras, Giovanni Battista Frediani, Pažaislio vienuolynas (1667 m., archit. Giovanni Battista Frediani, Pietro ir Carlos Putinniai). Vėlyvąjį Lietuvos baroką charakterizuoja sakralinė architektūra – sąlygiškai stabiliu politiškai ir ekonomiškai laikotarpiu ypač gausiai statyta katalikų bažnyčių.

Pažaislio bažnyčios ir vienuolyno ansamblis yra vienas puikiausių brandžiojo baroko architektūros šedevrų Šiaurės rytų Europoje. Šventovę Kauno pakraštyje XVII a. vienuoliams kamalduliams pastatydino Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancleris Kristupas Žygimantas Pacas. Ansamblis suprojektuotas italų architekto Džiovani Batista Frediano, išpuoštas Lombardijos skulptūros meistrų lipdiniais ir florentiečio tapytojo Mykolo Arkangelo Palonio freskomis. Ansamblio savitumą lemia unikalus architektūrinis sprendimas: pirmą kartą Europoje panaudota įgaubta bažnyčios fasado plokštuma, gana retas šešiakampis planas, ašinė simetriška viso vienuolyno kompozicija.

www.pazaislis.org

Pamokos dėstymas

Mokytojas gali paaiškinti kaip barokas atsiskleidžia to meto dailėje, literatūroje, muzikoje.

Dailė

Baroko dailei būdingi kraštutinumai – realizmas ir misticizmas, sąlygiškumas ir konkretumas.

Baroko tapyboje kurti įvairių žanrų kūriniai. Dominavo religinio turinio kūriniai. Buvo populiarūs paradiniai ir psychologizuoti intymūs portretai, buitinės ir mitologinės kompozicijos, natiurmortai ir peizažai. Tridento bažnytinio susitarimo nutarimai ryškiausiai įkūnyti monumentaliojoje Romos baroko tapyboje (iš čia įtakos sklido visoje katalikiškoje Europoje). Tai bažnyčių interjerus dekoravę sieninės tapybos kūriniai, kuriems būdinga religinė tematika (ypač populiarūs įvairiausių apoteozijų temos), sudėtingi rakursai ir įmantrios perspektyvinės struktūros. Realistinė tapybos kryptis susiformavo Italijoje XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje (karavadžizmas). Jai būdingas religinių ar mitologinių scenų vaizdavimas naudojant iš gyvenamosios aplinkos paimtus veikėjus ir atributus, pabrėžtas psychologizmas. XVII a. barokinis realizmas buvo populiarus ir Olandijos, Prancūzijos, Ispanijos tapyboje. Barokinio klasicizmo ištakos glūdi veikloje, vėliau ši kryptis ypač populiarūs buvo Prancūzijoje, karaliaus Liudviko XIV dvaro aplinkoje.

Baroko skulptūra pasižymėjo pabrėžtu judesiu, pozų sudėtingumu, tetralliškais gestais, emocines būsenas perteikiančiais veidais. Daugelis skulptūrų buvo glaudžiai susijusios su architektūra. Dažnai derintos kontrastingos, įvairių spalvų medžiagos (auksas, marmuras, medis).

Literatūra

Baroko literatūra pradėjo formotis XVI a. pabaigoje Italijoje. XVII a. išplito visoje Europoje. Baroko literatūrai būdinga: disonansai, kontrastai, fantazijos ir religinės mistikos derinimas su humoru ir buitiškumu, alegorizmas – su natūralistiniais makabriniais elementais. Baroko literatūra įteisino parodaksalų mąstymą, dėmesį žmogaus egzistencijos, mirties problemoms. Antikiniam mitams ir įvaizdžiams teikė naują prasmę, jungė juos su bibliniais motyvais. Baroko stiliui būdinga rafinuotas ekspresyvumas, metaforiškumas, hiperbolizacija, sudėtingos retorinės konstrukcijos ir kartu šnekamosios kalbos posakiai, vulgarizmai, makaroniškumas. Labiausiai paplitę baroko literatūros žanrai: lyrika, riterinis fantastinis epas, alegorinis ir meilės romanas, religinė, rūmų ir liaudinė turgaus aikščių drama, siaubo tragedija. Įvairių šalių literatūroje barokas turėjo savitų bruožų. Italijoje barokui atstovauja marinizmas, konceptizmas, Ispanijoje – gongorizmas, kultizmas, Anglijoje – metafiziniai poetai. Lietuvoje ryškių baroko bruožų yra lotynų kalba rašiusio M. Sarbievijaus kūryboje, daugelyje

XVII-XVIII a. lietuviškų panegirikų, epitafijų, kai kuriose giesmėse ir kituose raštuose, jėzuitų mokyklų vaidinimuose.

Muzika

Baroko muzika labai iškilminga ir didinga, gausi įvairių pagražinimų, atsiranda laisvasis polifoninis stilius, o vokalinė muzika nustoja vyrauti, tokia pat svarbia tampa ir instrumentinė. Baroko metu labai mėgstami dideli chorai, stiprių balsų solistai. Tuo metu susiformavo dabartinė natų rašyba (penklinijinė sistema). Paplitę didelės apimties kūriniai: opera, concerto grosso, kantatos, requiem, pasijos. Žymiausi to meto kompozitoriai: Antonijus Vivaldis, Georgas Frydrichas Hendelis, Johanas Sebastianas Bachas. Tuo metu gyveno ir smuikus meistravo Antonijus Stradivarijus.

Užduotis

Skaidrė

4

Saidrėje - P. P. Rubens. Meilės sodas (aliejus, 1630–35, Prado muziejus Madride) Piteris Paulius Rubensas (ol. Peter Paul Rubens, 1577. birželio 28 d. – 1640 m. gegužės 30 d.) – XVII a. flamandų tapytojas, žymus Europos baroko atstovas. To laikotarpio mados diktatorius - prancūzų dvaras. Baroko laikų mada pasižymėjo naujomis medžiagomis ir papuošalais. XVII a. medžiagos pradėtos austi pramoniniu būdu. Todėl audiniai, iš kurių buvo siuvami rūbai, tapo daug įvairesni, spalvingesni.

Atidžiai išsižiūrėkite į paveikslą ir nurodykite baroko stiliui būdingus bruožus.

Atkreipiame dėmesį į aprangą.

Tuo laikotarpiu mados diktatorius - prancūzų dvaras. Baroko laikų mada pasižymėjo naujomis medžiagomis ir papuošalais. XVII a. medžiagos pradėtos austi pramoniniu būdu. Todėl audiniai, iš kurių buvo siuvami rūbai, tapo daug

įvairesni, spalvingesni. Jų apdaila pasižymėjo gausiais kaspinių, raukinių, galionų ir pan. papuošimais. Apie baroko laikmečio madą Moljeras rašė: „Nuo batų iki skrybėlės - vien kaspiniai ir kaspiniai...“ Populiariausi buvo atlasiniai, taftos, muaro, gazo, plonos vilnos audiniai, gipiūras ir nėriniai. Aprangą ir manieras reguliavo griežtas ceremonialas. XVII a. pradžioje Prancūzijos karalius Henrikas IV pirmąsyk įtvirtino juodų drabužių, kaip gedulo rūbų simboliką.

Skaidrė 5 Demonstruojamas ir analizuojamas filmukas "Senovės lietuvių dailė. Diduomenės apranga ir prabanga".

Skaidrė 6 Lietuvos – Lenkijos valstybėje pradėjo plisti reprezentaciniai portretai. Juos dovanavo kaip diplomatinės dovanas, jie puošė magnatu rezidencijas, jų funduotas bažnyčias. Didikai kvietėsi užsienio meistrus, užsakydavo portretus užsienyje. Taip vietiniai menininkai patyrė įvairiausių įtakų. Pacų poriniai portretai nutapyti ovaluose.

Kristupas Zigmuntas Pacas (1621–1684).

Dailininkas įtaigiai atskleidžia psichologinį portretuojamojo charakterį. Į stebėtoją žvelgia įdėmus kunigaikščio rudų akių žvilgsnis, nosis kumtelėjusi, ūsai nulinkę žemyn, pečius siekiantys plaukai banguoti. Aukštą luomą išduoda brangios medžiagos, prabangūs papuošalai. Kristupas Zigmuntas Pacas vilki purpurinį brokato žiponą, susagstyta perlų arba perlamutro sagomis ir sujuosta šilko juosta. Ant pečių užsimetęs sabalo kailiu pamuštą purpuro spalvos deliją. Rūbas susegtas brangaus metalo sege, jos centre – Vytis. Aukšta visuomeninė portretuojamojo padėtis nurodoma minimaliai: kunigaikštis kairėje rankoje laiko kanclerio atributą – valstybės antspaudą. Antspaude dekoratyvia ornamentine juosta aprėmintas kartušas, jame – Vytis. Matoma antspaudo kilpelė skirta atributą rišti prie diržo ar kabinti ant kaklo.

Žiponas (lenk. Żupan, italų giuppone) – ilgas susagstomas viršutinis drabužis, puspaltis, dėvėtas kilmingųjų luomo atstovų Lenkijos karalystėje, Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir vėliau Abiejų Tautų Respublikoje. Įprasta vyrų apranga, buvusi populiari nuo XVI a. pradžios iki XVIII a. vidurio. Žiponus nešiojo vyrai iš visų socialinių sluoksnių, tačiau turtingų bajorų apranga buvo pasiūta iš brangesnių ir spalvingų medžiagų. Žemesnio rango asmenys rinkosi mažiau spalvingą, prastesnės medžiagos aprangą dėl teisinių apribojimų, didesnių išlaidų. Šiuo metu žiponas išlikęs kaip lenkų ir ukrainiečių tautinių kostiumų dalis. Įvairios žipono atmainos, dėvėtos valstiečių

XIX a. (pavyzdžiui, sermėga, trinyčiai), yra lietuvių vyrų tautinio kostiumo dalis.

Delija XVII a. išpopuliarėjo delijos. Tai pelerinas primenantys apdarai, dėvėti susisagsčius juos iki juosmens ir įmovus abi rankoves. Tačiau buvo galima rankas iškišti pro viršuje paliktas prakarpas, tuomet rankovės laisvai kybojo už nugaros. Ypač populiari buvo delijas nešioti kaip apsiaustus.

Prabangi delija puošta - šilko kilpomis bei sabalo papilvės pamušalu (burmistro S. Lebedzičius). Prabangūs rūbai būdavo įrašomi į testamentus.

Klara Izabelė de Maiji-Laskaris (1631–1685). Portretas, kaip ir porinis Kristupo Zigmanto Paco portretas, yra bene ryškiausi Lietuvos XVI–XVIII a. portretinės tapybos pavyzdžiai, nutapyti apie 1670 m. K. Z. Paco funduotam Pažaislio kamandulių vienuolynui skirtas Klaros Izabelės de Maiji-Laskaris portretas priklauso XVII a. antroje pusėje įsivyravusiam naujam moterų portreto tipui. Portretuojamoji vaizduojama pasisukusi ton pusėn, kurioje kabo porinis jos vyro atvaizdas, vilkinti juodą dekoltuotą suknelę, dekoruotą perlais, plono minkšto audinio apvadais ir nėriniais. Perlų vėriniai puošia moters kaklą, rankas, kuodą. Ausyse – dideli kriaušės pavidalo perlų auskarai, dar vienas dešinėje rankoje. Paveikslo koloritas tamsus, subtilių pilkšvų tonų.

Klara Izabelė de Maiji-Laskaris į Abiejų Tautų Respubliką atvyko kaip Prancūzijos karaliaus Liudviko XIII dvaro dama kartu su Lenkijos karaliaus Vladislovo Vazos sužadėtinės būsimosios karalienės Marijos Liudvikos Gonzagos (1611–1667) palyda. LDK kancleris 1654 m. vedė prancūzė Klarą Izabelę de Maiji-Laskaris, ji *de facto* tapo pirmąja LDK ponija.

Skaidrė 7

Pacų giminės herbas.

Andriaus Ignas Joachimas Juozapas Oginskis (1740 – 1787)

Kontušas (lenk. kontusz), Abiejų Tautų Respublikos didikų viršutinis drabužis. Ilgas, prigludęs prie liemens, į apačią platėjantis, nugaros dalyje nuo juosmens klostuotas, su medvilnės, drobės, šilko pamušalu arba pamuštas lapės, voverės, sabalo ar lūšies kailiu. Vilkėtas ant žipono, buvo sujuosiamas kontušo juosta. Rankovės dažnai nesusiūtos nuo pažasties iki riešo, kabančios arba užmestos ant pečių. Kontušas buvo siuvas iš storesnio audinio (gelumbės, aksomo, atlaso ir kitų), puošiamas dekoratyvinėmis juostomis, kontušo jostomis, galionais. Ilgis, plotis, rankovių ir apykaklės forma bei detalės priklausė nuo laikotarpio dėvėsenos. Vilkėtas 17 a. 3 dešimtmetyje–18 a., kartais ir 19 amžiuje.

Dvipusė keturšonė auksaviršė kontušo juosta.

Kontušo juosta, kitaip dar Slucko juosta – XVII–XVIII a. turtingų bajorų, didikų vyriškos aprangos elementas, ja miestiečiai apjuosdavo kontušą.

Juosta būdavo 28-40 cm pločio ir 3-4,5 m ilgio, gausiai dekoruota subtilių atspalvių ornamentais. Audžiama iš šilkinėsių siūlų, kartai pridėdant aukso, rečiau sidabro gijų. Naudojami daugiausiai augaliniai ornamentai. Per visą ilgį ėjo standokas pakraštys – bordiūras; vidurys padalintas skersinėmis juostelėmis, vadinamomis kopėčiomis. Galai užsibaigdavo dekoratyvine gėle (dažniausiai gvazdiku) ir būdavo apsiuvasi 8-10 cm ilgio kutais.

Pusė juostos būdavo audžiama vienos spalvos, kita pusė – kitos. Be to, dar buvo geroji ir išvirkščioji pusės: taigi juostos nešiotojas galėdavo puošti keturiomis spalvomis. Auksinė spalva tiko pokyliams, karmazininė – oficialiems renginiams; tamsiai ruda – per laidotuves. Istorija. Lietuvos ir Lenkijos didikus nuo XVI a. pabaigos patraukė Persijos kraštų paprotys juostis liemenį standoka juosta. Jos būdavo atvežamos iš Persijos, Turkijos. Ši atsiradusi mada turėjo pabrėžti savininko turtingumą ir kilmingumą, simbolizavo bajorų kilmę. Pradžioje juostos buvo importuojamos, vėliau, kai Afganistano gentys nusiaubė Persiją, juostų audėjai buvo priversti bėgti į užsienį ir ten steigti savo dirbtuves. LDK jos veikė Broduose, Bučače, Stanislavove, Nesvyžiuje, Gardine. Pati žinomiausia persinė visgi buvo Slucke, ją įkuria kunigaikštis Mykolas Kazimieras Radvila. Netrukus Slucko dirbtuvės pasiekė tokį aukštą meistriškumo lygį, kad net ir

juostos, išaustos kitose dirbtuvėse, būdavo vadinamo Slucko juostomis. Pralaimėjus 1831 m. sukilimą, Lietuvos ir Lenkijos bajorams Rusijos caras uždraudė nešioti kontušą, o kartu ir juostą prie jo. XIX a. pr. Europoje aukštuomenėje ėmė populiarėti frakas, vėliau paplito surdutas. Kontušo juosto liko užmarštyje, jas naudojo tik katalikų dvasininkai apeigų rūbams puošti. XX a. imta kontušo juostas kolekcionuoti, eksponuoti muziejuose ir tyrinėti.

Skaidrė 10

Etmono buožė Kotas ilgas, apvalus, galva rutulio formos. Apatinę koto pusę puošia geometrinis juostuotų rombų ornamentas, viršutinę – stilizuotas augalinių žiedų ir lapų ornamentas, dviejų barzdotų vyrų (su šalmais) portretai ovaliuose rėmeliuose.

Rutulys puoštas reljefine bataline scena – 1673 m. vykusio mūšio epizodas (Jono III Sobieskio kovos su turkais 1672–1676 m.).

Skaidrė 11

Kristupas Zaviša

Bajorų Zavišų giminės atstovas. Lietuvos didžiojo iždininko Andriaus Zavišos (apie 1557–1604) sūnus.

Skaidrė 12

Aprangai daro įtaką karyba.

Rudame fone – stambaus vyro, kiek pasisukusio į kairę, portretas. Viršugalvis praplikęs, didelės tamsios išsprogusios akys, žemyn lenkti trumpi juodi ūsiukai, mažos ausys. Apsirengęs metaliniais grandininiais šarvais, puoštais auksinės spalvos apvadais, per juosmenį perrišta raudona juosta. Ant pečių – raudonas apsiaustas – delija, apsiūtas juodais apvadais, su juoda apykakle, prie kaklo susegtas apvalia sage. Ant krūtinės kabo Aukso vilnos ordinas, greičiausiai savavališkai pritapytas ir orientuotas priešinga kryptimi negu įprastinis jo vaizdavimas. Kairė ranka atremta į kalavijo rankeną, dešine laiko regimentą. Fone dešiniame viršutiniame kampe – Oginskių giminės herbas.

Skaidrė 13

Velyvasis barokas, klasicizmas.
Mykolas Kleopas Oginskis (1765–1833)

Kopija pagal XVIII a. pab. Portretą. Nežinomas Lietuvos XIX a. Dailininkas

Tamsiai pilkame fone – trimis ketvirčiais pasisukusio dešinėn vyro su žilu peruku portretas. Veidas stambus, akys mėlynos, tiesi nosis, trumpi smailūs ūsiukai. BALTAS

PERUKAS. Perukas baroko epochoje buvo ne tik aprangos detalė, bet ir turėjo liuditi apie jį neįšiojančio asmens aukštą padėtį visuomenėje, nes tik to meto aukštuomenė turėjo teisę jais puoštis.

Manoma, kad perukai tapo madingi tada, kai juos nešioti pradėjo karalius Liudvikas XIV, po ligos praradęs savo plaukus. Be natūralių plaukų, peruko gamybai buvo naudojama avių, ožkų vilna, arklio karčiai, šilkas. Portrete matome vėlyvo laikotarpio (XVIII amžiaus) pudruotą peruką. Pasak Dr. Rūtos Guzevičiūtės, pudruojama buvo itin brangiais ryžių miltais. Norint tinkamai nupudruoti peruką, reikėjo sunaudoti 1,5 kilogramo ryžių miltų. Norint nupudruoti lygiai, miltus reikėjo pūsti iki lubų, iš kur krisdami tarsi sniegas miltai nuguldavo ant peruko. Taupant pudra buvo sijojama per sietą, tiesiai ant galvos. M. K. Oginskis apsirengęs raudonu švarku su pakabintu kryžiaus formos ordinu, per petį perjuosta plati mėlyna atlasinė juosta, po kaklu – nėrinuotas žabo. ŽABO (jabot – „gūžys“), kaklo papuošimas. Manoma, kad jis į madą atėjo tada, kai, dideli vyriški perukai visiškai dengė pečius, viršutinis drabužis buvo be apykaklės, o papuošimui buvo naudojama pridėtinis žabo). Tokios stilistikos kostiumą paprastai užbaigdavo kuliotai (culotte – siuros, kojas aptempiančios kelnės, kurios pasibaigdavo po keliais).

VYRŲ MARŠKINIAI, buvo siuvami iš plonų audinių pasižymėjo puošnumu, portrete matome puošnų, baltą nėrinių rankogalį. Tokios stilistikos kostiumą paprastai užbaigdavo kuliotai (culotte – siuros, kojas aptempiančios kelnės, kurios pasibaigdavo po keliais). Signatūros Aprašymas - v. d. po nupiešta karaliaus karūna, baltai geneologinis įrašas: Ks. OGIŃSKI MICHAŁ (Kleofas) / Syn Jędrzeja / wielki Podskarby Litewjski / Dowódzca własnego Pulku Strzelców ko / nych / Poseł Nadzwyczajny R. P. / SENATOR / kompozytor muzyczny / Uro. 1765. † 1833. r./ w Florencyi.

Mykolas Kleopas Oginskis
(1765–1833)

Pasisukęs šonu į dešinę stovi jaunas vyras, apsirėdęs karininko uniforma. Jo galva trimis ketvirčiais atsukta į žiūrovą. Akys didelės, rudos, vešlūs antakiai, nosis tiesi, putlios raudonos lūpos, plaukai garbanoti, pilkai rusvi. Tamsiai mėlynas švarkas puoštas raudonais rankogaliais, užsegimo kraštais ir apykakle, auksinėmis sagomis, antpečiais su ilgais kutais. Juosmenį juosia platus diržas, matyti prikabinto kalavijo rankenos fragmentas. Po kaklu – baltas surauktas žabo. Rankos priglaustos prie krūtinės, ant iškelto dešinės rankos piršto – popieriaus lapas. Fone – tamsiai pilkas debesuotas dangus, dešinėje – status šlaitas, vietomis apaugęs žaliais krūmeliais

Olga Kalinovska – Oginskienė (1819–1899)

Aristokratės jau nuo mažens mokomos gracingumo, šokių bei drabužių dėvėjimo meno. Šešerių metų mergaitės figūra veržiama kietais korsetais, kad ji būtų madingų proporcijų: siaurų pečių, apvalių klubų, laibo ir lankstaus liemens. Kad pabrėžti moters liaunumą, suknelės buvo siuvamos iš lengvų šilkinų audinių, kurie minkštai krito ir lengvai drapiravosi, buvo puošiamos kaspinais, siuvinėjimu. Liemuo suveržiamas korsetu, vilkimas stangrus apatinis sijonas su plačiais vieliniais lankais pūstai sijono formai išlaikyti.

Madingi aukštakulniai bateliai, siuvinėtos baltos kojinės, mažutės sukeltų plaukų šukuosenos, puoštos dirbtinėmis gėlėmis. Žema šukuosena išliko madinga iki XVIII a. vidurio. Kostiumą papildė vėduoklė, ant kaklo rišamas kaspinėlis. Populiarios trijų ketvirčių rankovės užsibaigiančios trisluoksniu mezginių juostomis.

Pamokos pabaiga

Žinias ir gebėjimus pasitikrinkite atlikdami testą.

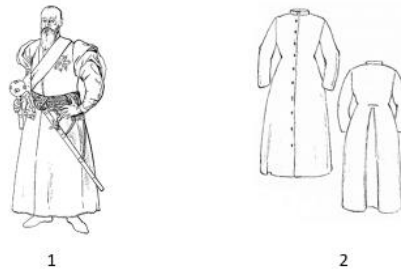
Papildomai galite atlikti pateiktas užduotis:

Moters kostiumo dalys:

Išvardinkite pagal eiliškumą moters kostiumo dalis.

Kuriame paveiksle pavaizduotas žiponas?

Nustatykite tinkamą laikotarpį

